

JAMIYAT SOG'LIG'INI SAQLASH ISHI VA TIBBIY STATISTIKANI AHAMIYATI.

Namangan 2 -son Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi tehnikumi

Hamshiralik ishi kafedrası mahsus fan o'qituvchisi

Orziboyeva Shahzoda

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamiyat sog'lig'ini saqlash ishining mazmuni, asosiy vazifalari hamda tibbiy statistikaning sog'liqni saqlash tizimidagi ahamiyati yoritilgan. Aholi salomatligini muhofaza qilish, kasalliklarning oldini olish, tibbiy xizmat sifatini oshirish va sog'liqni saqlash resurslaridan samarali foydalanishda statistik ma'lumotlarning o'rni tahlil qilinadi. Tibbiy statistika yordamida aholining kasallanishi, o'lim darajasi, tug'ilish ko'rsatkichlari, nogironlik, tibbiy muassasalar faoliyati va tibbiy xizmatlardan foydalanish holati o'rganiladi. Ishonchli statistik ma'lumotlar asosida sog'liqni saqlash sohasidagi muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan boshqaruv qarorlari ishlab chiqiladi. Zamonaviy sharoitda raqamlashtirish va ma'lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlarining kengayishi jamoat salomatligini boshqarish samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. O'zbekiston oliy tibbiy ta'limida jamoat salomatligi va sog'liqni saqlashni boshqarish masalalari alohida fan sifatida o'rganilib, statistik va ijtimoiy-gigiyenik usullardan foydalanishga katta e'tibor beriladi.

Kalit so'zlar: jamiyat salomatligi, jamoat salomatligi, tibbiy statistika, sog'liqni saqlash, aholi salomatligi, statistik tadqiqot, kasallanish, o'lim ko'rsatkichi, tibbiy xizmat, profilaktika, sog'liqni saqlashni boshqarish.

Jamiyat sog'lig'ini saqlash aholining salomatligini muhofaza qilish, kasalliklarning oldini olish va tibbiy xizmat sifatini oshirishga qaratilgan muhim ijtimoiy yo'nalishlardan biridir. Aholining salomatligi nafaqat tibbiyot tizimining faoliyatiga, balki ijtimoiy-iqtisodiy sharoit, turmush tarzi, atrof-muhit, ovqatlanish,

mehnat sharoiti va sanitariya-gigiyena holatiga ham bog'liq. Shu sababli jamoat salomatligini o'rganishda kompleks yondashuv talab etiladi. Jamoat salomatligi sohasida to'g'ri boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun aniq va ishonchli ma'lumotlar zarur. Bunday ma'lumotlarni yig'ish, tizimlashtirish, tahlil qilish va umumlashtirishda tibbiy statistika muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston tibbiyot ta'limida jamoat salomatligi va sog'liqni saqlashni boshqarish fanida aholining salomatligini statistik va ijtimoiy-gigiyenik usullar orqali o'rganishga alohida e'tibor beriladi [1].

Jamiyat sog'lig'ini saqlash ishining asosiy maqsadi aholining sog'lom hayot kechirish imkoniyatlarini kengaytirish va kasalliklarning oldini olishdan iborat. Buning uchun profilaktik tadbirlarni tashkil etish, tibbiy yordamning ommabopligi va sifatini ta'minlash, sanitariya-epidemiologik barqarorlikni saqlash hamda aholining tibbiy madaniyatini oshirish muhim hisoblanadi. Profilaktika jamoat salomatligining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Kasallikni erta aniqlash, xavf omillarini kamaytirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va aholining muntazam tibbiy ko'riklardan o'tishini ta'minlash orqali ko'plab kasalliklarning oldini olish mumkin [2].

Bundan tashqari, sog'liqni saqlash tizimining samaradorligi tibbiy muassasalarning moddiy-texnik bazasi, tibbiyot xodimlarining malakasi, tibbiy xizmatning hududiy taqsimlanishi va aholining tibbiy yordamdan foydalanish imkoniyatlari bilan chambarchas bog'liq.

Tibbiy statistika sog'liqni saqlash sohasidagi hodisa va jarayonlarni miqdoriy jihatdan o'rganadigan muhim ilmiy-amaliy yo'nalishdir. Uning yordamida aholining salomatlik holati, kasalliklarning tarqalishi, o'lim va tug'ilish ko'rsatkichlari, nogironlik darajasi hamda tibbiy muassasalar faoliyati haqida ma'lumotlar olinadi. Tibbiy statistikada mutlaq, nisbiy va o'rtacha miqdorlardan foydalaniladi. Shuningdek, statistik tadqiqotning rejalashtirish, ma'lumotlarni

yig'ish, guruhlash, tahlil qilish va xulosalar chiqarish bosqichlari mavjud. Ushbu usullar tibbiy ma'lumotlarni ilmiy asosda baholash imkonini beradi [3].

Tibbiy statistikaning muhim jihatlaridan biri — mavjud ma'lumotlarni shunchaki qayd etish emas, balki ularni tahlil qilib, sog'liqni saqlash uchun amaliy xulosalar chiqarishdir. Masalan, ma'lum bir hududda kasallanish darajasi yuqori ekanligi aniqlansa, uning sabablarini o'rganish va profilaktik tadbirlarni kuchaytirish mumkin [4].

Sog'liqni saqlash tizimini samarali boshqarishda statistik ma'lumotlar muhim axborot manbai hisoblanadi. Statistik ko'rsatkichlar yordamida tibbiy muassasalarning ish faoliyati baholanadi, aholining tibbiy yordamga bo'lgan ehtiyoji aniqlanadi va mavjud resurslarni taqsimlash bo'yicha qarorlar qabul qilinadi.

Masalan, shifoxonaga murojaatlar soni, bemorlarning davolanish davomiyligi, yotoq fondidan foydalanish darajasi va kasalliklar tarkibi kabi ko'rsatkichlar tibbiyot muassasasi faoliyatini baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, hududlar kesimida statistik tahlil o'tkazish orqali tibbiy xizmatga ehtiyoji yuqori bo'lgan aholi guruhlarini aniqlash mumkin. B. Mamatqulovning jamoat salomatligi va sog'liqni saqlashni boshqarishga bag'ishlangan darsligida ham jamoat salomatligini tavsiflovchi ko'rsatkichlar, aholining salomatligini o'rganishning statistik va ijtimoiy-gigiyenik usullari hamda sog'liqni mustahkamlash masalalari yoritilgan.

Tibbiy statistik tadqiqotlar tibbiyotda ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari asosida kasalliklarning dinamikasi, ularning hududiy va yosh-jins xususiyatlari, xavf omillari hamda tibbiy yordamga bo'lgan ehtiyoj o'rganiladi.

Statistik tahlil profilaktika dasturlarining natijadorligini baholashda ham muhimdir. Muayyan profilaktik tadbir joriy etilgandan keyin kasallanish ko'rsatkichlarining o'zgarishini taqqoslash orqali ushbu tadbirning amaliy samarasi haqida xulosa chiqarish mumkin.

2024-yilda Yu.Sh. Ruzimurotova va Sh.R. Mexmonkulova tomonidan tayyorlangan “Jamiyat sog‘liqni saqlash va tibbiy statistika” o‘quv qo‘llanmasida statistik tadqiqot bosqichlari, aholi salomatligi ko‘rsatkichlari hamda shahar va qishloq aholisi, onalar va bolalarga tibbiy xizmatni tashkil etish masalalari yoritilgan. Bugungi kunda sog‘liqni saqlash tizimining raqamlashtirilishi tibbiy ma’lumotlarni yig‘ish va tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Elektron tibbiy ma’lumotlar, raqamli hisobotlar va axborot tizimlari orqali sog‘liq holati to‘g‘risidagi ma’lumotlarni tezkor olish imkoniyati yaratilmoqda. Raqamli ma’lumotlardan to‘g‘ri foydalanish tibbiy xizmatni rejalashtirish, kasalliklar dinamikasini kuzatish va resurslarni oqilona taqsimlashga yordam beradi. Bunda ma’lumotlarning aniqligi, maxfiyligi va ishonchliligini ta’minlash muhim talab hisoblanadi.

Xulosa

Jamiyat sog‘lig‘ini saqlash va tibbiy statistika bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan yo‘nalishlardir. Aholi salomatligini samarali muhofaza qilish uchun mavjud tibbiy va ijtimoiy ma’lumotlarni muntazam yig‘ish, tahlil qilish hamda ulardan boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda foydalanish zarur. Tibbiy statistika yordamida aholining salomatlik holatini baholash, kasallanish va o‘lim ko‘rsatkichlaridagi o‘zgarishlarni aniqlash, tibbiy muassasalar faoliyatini tahlil qilish va profilaktik tadbirlarning natijalarini baholash mumkin. Shu sababli tibbiy statistika zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimining muhim ilmiy-amaliy vositalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mamatqulov B.M. Jamoat salomatligi va sog‘liqni saqlashni boshqarish. Darslik. Toshkent, 2019.
2. Mamatqulov B.M. Jamoat salomatligi va sog‘liqni saqlashni boshqarish. Toshkent, 2023.

3. Ruzimurotova Yu.Sh., Mexmonkulova Sh.R. Jamiyat sog‘liqni saqlash va tibbiy statistika. Toshkent: “Osiyo nashriyoti”, 2024.

4. Sadikova U.M. Tibbiyot statistikasi asoslari. O‘quv qo‘llanma. Andijon, 2024.

5. Abduvaliyeva M.M. Jamiyat sog‘liqni saqlash va tibbiy statistika modulidan mavzular to‘plami. Beshariq, 2021.

6. Mamasoliyeva Sh.A., Mavlyanova Z.F., Gapparova G.N., Kurbonov X.R. Ijtimoiy sug‘urta. Tibbiy mehnat ekspertizasi tushunchasi va uning mohiyati. Samarqand, 2022.

7. Rizayev J.A., Tuxtarov B.E., Nurmamatova K.Ch. Основы медицинской статистики. Samarqand, 2022.